

ВГО Українська бібліотечна асоціація

**XII Міжнародна науково-практична
конференція**

**«Сучасна бібліотечно-інформаційна
безперервна освіта: майбутнє твориться
сьогодні»**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

26 лютого – 1 березня 2025 р.
змішаний формат

Київ 2025

ХІІ Міжнародна науково-практична конференція «Сучасна бібліотечно-інформаційна безперервна освіта: майбутнє твориться сьогодні» : зб. матеріалів / ВГО Укр. бібл. асоц. ; редкол. : С. Барабаш, О. Бруй, О. Григоревська, В. Загуменна, О. Сербін, Я. Сошинська, Я. Хіміч. – Електрон. вид. – Київ : УБА, 2025. – 127 с.

ISBN 978-617-8284-03-9

Наукове видання вміщує доповіді та виступи учасників міжнародної науково-практичної конференції ВГО Українська бібліотечна асоціація – відомих науковців та фахівців, що представляють бібліотеки і заклади вищої освіти.

У матеріалах збірника розкрито здобутки і виклики вищої бібліотечної освіти в Україні в історичній ретроспективі та її візія майбутнього, тенденції розвитку безперервної інформаційно-бібліотечної освіти, її взаємозв'язок з упровадженням сучасної інформаційної моделі бібліотеки, питання формування та оновлення професійних компетентностей бібліотечних працівників, виклики воєнного часу, вплив штучного інтелекту та потреби практики для неперервної освіти фахівців бібліотечно-інформаційної справи. Окремою проблемою конференції стали прикладні аспекти інноваційної діяльності наукових установ, закладів вищої освіти та бібліотек.

Матеріали переважно подано в авторській редакції. Редакційна колегія не завжди поділяє думки авторів. Відповідальність за зміст, достовірність фактів, цитат, даних покладено на авторів.

Рекомендовано до випуску Президією ВГО Українська бібліотечна асоціація, протокол №5 від 27 травня 2025 р.

Редакційна колегія:

С. Барабаш, кандидат наук із соціальних комунікацій

О. Бруй, кандидат наук із соціальних комунікацій

О. Григоревська, доктор наук із соціальних комунікацій, старший науковий співробітник

В. Загуменна, кандидат педагогічних наук, професор

О. Сербін, доктор наук із соціальних комунікацій, старший науковий співробітник

Я. Сошинська, кандидат історичних наук, доцент

Я. Хіміч, кандидат історичних наук, доцент

Зміст

Розділ 1. Безперервна інформаційно-бібліотечна освіта: вчора, сьогодні, завтра	5
<i>Соляник А. А.</i> 100 років вищої бібліотечної освіти в Україні: здобутки та виклики	5
<i>Загуменна В. В.</i> Безперервна бібліотечно-інформаційна освіта в контексті еволюціонування вищої бібліотечної освіти в Україні	9
<i>Шевченко О. В.</i> Сучасна модель інформаційного образу бібліотек	11
<i>Кулик Є. В.</i> Бібліотекарі у світі відкритої науки: оновлення компетентностей для управління дослідницькими даними	18
<i>Чорна Т. В.</i> Професійний розвиток бібліотекарів: виклики та перспективи в епоху цифрових трансформацій	22
<i>Сошинська Я. Є.</i> Бібліотекарі у розбудові цифрової України: діяльність Хабів цифрової освіти	25
 Розділ 2. Вища інформаційно-бібліотечна освіта. Візія майбутнього	28
<i>Давидова І. О.</i> Менеджмент знань в системі формування компетентностей бібліотечно-інформаційних фахівців нової генерації	28
<i>Данькевич Ю. В.</i> Перспективи розвитку спеціальності «Бібліотечна, інформаційна та архівна справа» в контексті цифровізації документальних ресурсів	30
<i>Бойко Н. В.</i> Особливості набуття професійних компетентностей здобувачів спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» під час проходження виробничої практики	33
<i>Кудлай В. О.</i> Інноваційні підходи до змішаного навчання в бібліотечно-інформаційній сфері	36
<i>Політова О. А.</i> Навчальний потенціал університетської кафедри в контексті сучасних вимог до якості підготовки бібліотечно-інформаційних працівників	38
<i>Хіміч Я. О.</i> Використання штучного інтелекту у підготовці фахівців бібліотечно-інформаційної справи	43
<i>Грабар Н. Г., Шемаєва Г. В.</i> Етика спілкування в контексті підготовки кадрів	48
 Розділ 3. Безперервна інформаційно-бібліотечна освіта: погляд практиків	52
<i>Зубко Н. Н., Антоник О. В.</i> Бібліотека як інституція збереження національної пам'яті: актуалізація фахових компетентностей у часі війни	52
<i>Колеснікова В. А.</i> Підвищення компетенцій бібліотекарів у питаннях національної пам'яті: пропозиції Національного музею Революції Гідності	57

Філіна Т. В. Інформаційний потенціал бібліотек у процесі національно-патріотичного виховання	61
Шевченко О. В. Регіональний проєкт «Бібліотеки Дніпропетровщини: хроніки війни»: збирати й зберігати свідчення подій у регіоні	64
Клименко О. З., Сокур О. Л. Навчання упродовж життя бібліотечно-інформаційних працівників Національної академії наук України: реалії та перспективи	67
Oksana Klymenko, Olena Sokur. Lifelong Learning of Library and Information Personnel of the National Academy of Sciences of Ukraine: Realities and Prospects ...	72
Черноус В. Ю. Сучасні компетентності бібліотекаря: система підвищення кваліфікації працівників бібліотек Хмельницької області	77
Тур О. М., Шабуніна В. В. Протидія дезінформації в умовах розвитку ІІІ	80
Костирко Т. М. Впровадження штучного інтелекту в академічну екосистему: роль академічних бібліотек	83
Дмитричева В. І. Цифрова освіта у бібліотеці: навички, що покращують якість життя	86
Чоп Т. О., Габрусєва Н. В., Потіха О. Б. Організація роботи Хабів цифрової освіти у бібліотеках міста Тернополя	91
Матвійчук О. Є. Інформаційно-ресурсна підтримка діяльності бібліотекарів закладів загальної середньої освіти	95
Семенюк Т. П. Бібліотека ВСП «Надвірнянський фаховий коледж НТУ»: поєднання традицій та сучасних технологій	98
Новосад В. Я. Роль бібліотеки в інформаційному забезпеченні наукової діяльності університету	102
Любезна І. В. Роль бібліотеки ім. Л. Каніщенка Західноукраїнського національного університету в екологічному просвітництві студентської молоді ...	105
Кропочева Н. М. Міжнародна співпраця в галузі освіти і педагогіки: бібліографічний контекст	107
Котенко К. Ю. Онлайн-гра як інструмент цифрового брендингу бібліотеки	111
Головач Н. М. Соціокультурна діяльність сучасних бібліотек в територіальних громадах України	115
Максименко О. О. Мовознавчий клуб «Говорімо українською»: заняття в бібліотеці, заходи поза бібліотекою, дистанційні уроки	118
Кацарська Н. Ю. Промоція читання та дитячої книги: методики і практики. З досвіду реалізації дистанційного курсу для бібліотечних працівників	121
Щербина І. Ю. Як не втомлюватися популяризувати читання	124

4. Громадська організація «Детектор медіа» провела тренінг «ШІ та дезінформація: захист від нових загроз». URL: <https://www.youtube.com/playlist?list=PLPemd2Q-uShkoMlpRepekUOirpp9cz Kre>
5. Як НАТО реагує на дезінформацію? URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/news_184036.htm?selectedLocale=uk

УДК 001.9:004.8:027.7

Костирко Тамара Миколаївна

кандидат наук із соціальних комунікацій

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

м. Миколаїв, Україна

ВПРОВАДЖЕННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В АКАДЕМІЧНУ ЕКОСИСТЕМУ: РОЛЬ АКАДЕМІЧНИХ БІБЛІОТЕК

Штучний інтелект (ШІ) має величезний потенціал для трансформаційного впливу в багатьох сферах. Він досяг значних успіхів у вищій освіті шляхом зміни традиційних адміністративних процесів, навчання, лідерства та викладання. Суттєво вплинули інтеграції штучного інтелекту у заклади вищої освіти на покращення надання освітніх послуг та результати навчання студентів; оптимізацію адміністративних процесів і стратегічного лідерства [1].

ШІ відноситься до моделювання людського інтелекту в машинах, які запрограмовані на автономне мислення, навчання та виконання завдань. Він охоплює широкий спектр технологій і методів, у тому числі машинне навчання, обробку природної мови, комп'ютерний зір і робототехніку, що спрямовані на дозвіл машинам виконувати завдання, які зазвичай вимагають людського інтелекту. Системи штучного інтелекту розроблені для аналізу даних, розпізнавання закономірностей, прийняття рішень і постійного підвищення продуктивності без явного програмування.

Бібліотеки вступають у революційний період цифрової епохи в результаті інтеграції штучного інтелекту (ШІ), який змінює їхній ландшафт і покращує їхню здатність задовольняти мінливі вимоги користувачів. Відомі як сховище знань та інформації, бібліотеки використовують технології штучного інтелекту для покращення доступності, прискорення процесів і надання найсучасніших послуг.

У зв'язку з цим, у академічних бібліотекарів виникають нові обов'язки, які потребують:

- спільного навчання та інструкцій: бібліотекарі все частіше співпрацюють з віртуальними помічниками, щоб забезпечити навчальну підтримку, що включає керівництво відвідувачів щодо ефективних дослідницьких стратегій, використання ресурсів бібліотеки та розвиток навичок цифрової грамотності;
- технічної підтримки та обслуговування: оскільки бібліотеки впроваджують більше технологічних рішень, функції бібліотекарів розширюються, включаючи технічну

підтримку та обслуговування віртуальних помічників, співпрацю з ІТ-фахівцями, щоб забезпечити оптимальне функціонування цих систем;

- постійного навчання та адаптації: інтеграція віртуальних помічників вимагає від бібліотекарів постійного навчання та адаптації, бути в курсі технологічних досягнень і розуміти, як віртуальні помічники можуть покращити бібліотечні послуги [2].

Незважаючи на всі переваги, інтеграція ChatGPT в освітнє середовище викликає дуже серйозні етичні проблеми. Однією з основних проблем є те, що це сприяє плагіату та іншим формам наукової нечесності. Проблема ускладнюється труднощами відрізнити створений студентами контент від контенту, створеного штучним інтелектом. Традиційні інструменти виявлення плагіату не в змозі ідентифікувати текст, написаний за допомогою вдосконалених моделей штучного інтелекту, таких як ChatGPT, і тому не можуть попередити викладачів, коли стався плагіат за допомогою штучного інтелекту.

Реалізація стратегій, від виявлення плагіату до редизайну навчальної програми, вимагає багатогранного підходу. Педагоги, адміністратори та академічні бібліотекарі повинні випереджати технології та демократично оновлювати їх на постійній основі, щоб темпи розвитку не відставали від прогресу в технології ШІ [3].

Зростання інтересу до застосування інструментів ШІ для створення навчального контенту викликає занепокоєння щодо збереження академічної та дослідницької доброчесності. Щоб допомогти представникам академічної спільноти адаптуватися до змін, Європейська мережа академічної доброчесності (ENAI) підготувала рекомендації, які підтримують освітян, науковців, студентів та університети у впровадженні етичних підходів до роботи з ШІ. Основний акцент зроблено на необхідності формування знань і навичок для відповідального використання цих технологій, а також на важливості створення та реалізації чіткої освітньої політики [4].

Впровадження ШІ в академічну екосистему є частиною глобальної тенденції, сформованої можливостями цієї технології. Однак, через руйнівний характер технологій штучного інтелекту, він сильно впливає на спосіб викладання та навчання. Тому важливо встановити чіткі вказівки, які не тільки гарантуватимуть, що всі компетенції, які вимагаються навчальними програмами, все ще будуть ефективними, але й нададуть змогу здобувачам освіти продуктивно використовувати нові технології. Розробка таких інструкцій для нових і динамічних технологій є дуже складним завданням, оскільки правила часто не встигають за прогресом, що швидко розвивається. Європейський Союз знайшов хороший спосіб вирішити цю проблему у своєму Законі про штучний інтелект, запровадивши підхід, що ґрунтується на оцінці ризику, для регулювання програм ШІ організацій. Залежно від рівня ризику, програми можуть бути заборонені, вимагати ретельного аналізу та заходів безпеки, мати зобов'язання щодо прозорості або не потребувати подальших дій [5].

Генеративні інструменти ШІ стають традиційними у повсякденному житті, вони підкреслюють важливість не лише знання як використовувати ці інструменти, а також як бути грамотним у сфері штучного інтелекту. Тоді як академічні бібліотекарі займалися навчанням інформаційної грамотності протягом десятиліть, навички з використання ШІ для

більшості з них є новими. Проте вони швидко зрозуміли важливість теми штучного інтелекту та досліджують, як найкраще включити його в свою навчальну практику [6].

Із зростанням дискусій навколо генеративних інструментів ШІ, таких як ChatGPT, бібліотекарі стикаються з доступністю технології ШІ, яку студенти використовують для компенсації своїх дослідницьких і письмових завдань. Рамки та стандарти інформаційної грамотності традиційно допомагали бібліотекарям планувати свої навчальні сесії; проте ці структури не стосуються ШІ. Почало з'являтися багато майстер-класів під керівництвом бібліотекарів, які допомагають студентам творити підказки чату, перевіряти інформацію, надану ChatGPT, і критично використовувати інструменти ШІ [7].

Генеративні інструменти ШІ стали доступнішими ніж будь-коли, і академічні кола стикаються з широко поширеною кризою щодо використання студентами цих інструментів. Університети намагаються визначити, яку роль відіграють ці інструменти у навчанні та який вплив матимуть на академічну доброчесність. Тим часом в університетах є прогалини охоплення тих, хто хоче вивчити базові навички грамотності ШІ.

Таким чином, оскільки академічні бібліотекарі десятиліттями беруть участь у викладанні та навчанні інформаційної грамотності, надають інформацію, дані та навчають цифровій грамотності, вони мають ідеальні можливості забезпечувати навчання грамотності ШІ для академічної спільноти.

Джерела:

1. Imran, Muhammad & Almusharraf, Norah & Abbasova, Milana. (2024). Artificial Intelligence in Higher Education: Enhancing Learning Systems and Transforming Educational Paradigms. *International Journal of Interactive Mobile Technologies (ijIM)*. 18. 34-48. 10.3991/ijim.v18i18.49143.
https://www.researchgate.net/publication/384289119_Artificial_Intelligence_in_Higher_Education_Enhancing_Learning_Systems_and_Transforming_Educational_Paradigms
2. Jyoti, Kumar P. (2024) Reshaping the library landscape: Exploring the integration of artificial intelligence in libraries. *IP Indian J Libr Sci Inf Technol*; 9(1): 29-36, <https://doi.org/10.18231/j.ijlsit.2024.005>
3. Nguyen, Quynh. (2023). AI and Plagiarism: Opinion from Teachers, Administrators and Policymakers. *Proceedings of the AsiaCALL International Conference*. 4. 75-85. 10.54855/paic.2346.
https://www.researchgate.net/publication/376197629_AI_and_Plagiarism_Opinion_from_Teachers_Administrators_and_Policymakers
4. Foltynnek, T., Bjelobaba, S., Glendinning, I. *et al.* ENAI Recommendations on the ethical use of Artificial Intelligence in Education. *Int J Educ Integr* 19, 12 (2023). <https://doi.org/10.1007/s40979-023-00133-4>
5. Temper M., Tjoa S., David L. (2025) Higher Education Act for AI (HEAT-AI) *Frontiers in Education*, 2025, Volume 10, 10.3 <https://doi.org/389/feduc.2025.1505370>
6. Rane, N., Shirke, S., Choudhary, S. P., & Rane, J. (2024). Education Strategies for Promoting Academic Integrity in the Era of Artificial Intelligence and ChatGPT: Ethical Considerations, Challenges, Policies, and Future Directions. *Journal of ELT Studies*, 1(1), 36–59 <https://doi.org/10.48185/jes.v1i1.1314>
7. Hervieux, S., Wheatley, A. (2024) Building an AI Literacy Framework: Perspectives from Instruction Librarians and Current Information Literacy Tools. *Choice White Paper: LibTech Insights*, Taylor & Francis.
https://www.choice360.org/wpcontent/uploads/2024/08/TaylorFrancis_whitepaper_08.28.24_final.pdf

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**XII Міжнародна науково-практична конференція
«Сучасна бібліотечно-інформаційна безперервна освіта:
майбутнє твориться сьогодні»**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

26 лютого – 1 березня 2025 р.,

змішаний формат

Електронне видання

Відповідальна за випуск Я. Є. Сошинська

Видавець:

ВГО Українська бібліотечна асоціація

04053, м. Київ, вул. Олександра Кониського, 83/85

info@ula.org.ua

www.ula.org.ua